

Schriftelijke vragen (RvO artikel 51)

Datum

17 oktober 2024

Onderwerp

Yutong bussen in nieuwe concessie - Zorgen Cyberveiligheid & Mensenrechten

Inleiding van uw schriftelijke vragen en puntsgewijs uw schriftelijke vragen

Geacht College van Gedeputeerde Staten,

Deze maand ontving Provinciale Staten Utrecht van GS een brief (UTSP-2066004956-21) waarin valt te lezen dat voor de concessie Utrecht-Buiten Keolis alle nieuwe Zero Emissie-bussen zal aanschaffen bij een Chinese fabrikant, te weten Yutong Bus Co., Ltd. Deze relatief nieuwe speler is in korte tijd uitgegroeid tot marktleider op het gebied van Elektrische Voertuigen op de schaal van bussen¹, zoals de markt voor personenvoertuigen ook door Chinese uitdagers wordt opgeschud. De VVD-fractie is groot voorstander van open markten en internationale concurrentie, zo krijgen onze inwoners en reizigers meer waar voor hun geld en houden we de energietransitie betaalbaar.

Desalniettemin roept dit nieuws ook enige vragen en zorgen op op het gebied van de digitale veiligheid van het gebruik van bussen welke onder invloed van een niet-democratisch regime staan. Daarnaast blijft de mensenrechtensituatie in China, in het bijzonder in de provincie Xinjiang (met een grote bevolking van Oeigoeren) waar ook veel activiteiten in de productieketen voor Li-ion batterijen plaatsvinden.

Voor de VVD zijn de energietransitie en kosteneffectiviteit zeer belangrijk, doch is het borgen van onze strategische informatieveiligheid en het niet bevorderen van economische modellen gestoeld op grove mensenrechtenschendingen een harde ondergrens. Zeker aangezien wij als concessieverlener indirect opdracht geven tot de aanschaf van Zero-Emissie bussen en bovendien financieel voor deze investering garant staan.

Naar aanleiding van deze zorgen heeft de fractie van de VVD de volgende vragen:

Privacy & Cyberveiligheid

1. Is het College zich bewust van zorgen in de EU² en de VS³ over de implicaties voor nationale veiligheid van grootschalige adoptie van Chinese voertuigen welke tot de nok toe vol zitten met sensoren, camera's, en andere geïntegreerde en digitaal communicerende informatiesystemen die in 2024 gemeengoed zijn?
2. Deelt het College de zorg dat het in de praktijk erg moeilijk blijkt om vast te stellen dat ICT-systemen intrinsiek veilig zijn en uit te sluiten dat zij onder invloed van vreemde mogendheden backdoors ingebouwd hebben, zoals bij de eerdere maatschappelijke discussie over 5G infrastructuur reeds bleek?⁴
3. Deelt het College de zorg dat privacy-gevoelige data over gedragspatronen van individuele burgers (bijvoorbeeld van Chinese dissidenten en Nederlandse *Persons of Interest*) in verkeerde handen zouden kunnen vallen? Zeker tegen de context van eerdere berichtgeving van RTL Nieuws en Follow the Money dat de Chinese overheid reeds invloed op dergelijke personen in Nederland tracht uit te oefenen?⁵

¹ <https://en.yutong.com/pressmedia/news/yutong-news/2023/2023BPQ6qR5gYw.shtml>

² <https://ecfr.eu/article/security-recall-the-risk-of-chinese-electric-vehicles-in-europe/>

³ <https://apnews.com/article/china-electric-vehicles-privacy-personal-data-biden-844f2406512b94212ee1a92a61e5a33a>

⁴ <https://www.economist.com/china/2019/08/08/huawei-is-trying-to-solve-a-hard-problem>

⁵ <https://nos.nl/artikel/2449767-china-heeft-illegaal-politiebureaus-in-nederland-aanwijzingen-voor-intimidatie>

4. Welke risico's ziet het College van GS op het gebied van spionage en toezicht (*surveillance*) wanneer een grote vloot digitaal verbonden bussen rondrijdt? Met welke zekerheid valt vast te stellen dat alle gegenereerde gegevens enkel op de geeignende manier gedeeld en opgeslagen worden?
5. Welke stappen zet de Provincie samen met Keolis om deze risico's zo goed mogelijk in kaart te brengen en rapporteren en ze vervolgens ook te mitigeren en ondervangen? Is hierbij ook advies van de veiligheidsdiensten ingewonnen? Is er consultatie geweest met de Autoriteit Persoonsgegevens (AP)? Is er consultatie geweest met de Rijksdienst Digitale Infrastructuur (RDI)?
6. Functioneren betaalsystemen, camerasystemen (die belangrijk zijn voor de veiligheid, maar ook dode hoeken van spiegels moeten ondervangen), maar ook navigatiesystemen en zowel passieve als actieve sensoren (spanningen, temperaturen, vibratie, chassis, etc.) volledig autonoom en in welke mate zitten deze geïntegreerd in het vanuit China meegeleverde pakket of worden ze achteraf in Nederland met eigen softwaresystemen gemonteerd?
7. Veel elektrische personenvoertuigen van Chinese makelij worden op afstand gepatcht vanuit China: dat heeft duidelijke voordelen maar vooraf is lastig vast te stellen wat er binnen wordt gehaald. Geldt eenzelfde werkwijze (en dus zorg) voor Yutong bussen?
8. Beschikken de bussen van Yutong over UNECE R155⁶ certificering volgens VN-richtlijnen voor *cyber security management systemen*?
9. Hoe passen deze zorgen in de bredere beleidslijn van dit College om onze zaken als Provincie op het gebied van digitalisering en cybersecurity beter op orde te hebben?

Mensenrechten & Ethische productieomstandigheden

10. Is het College zich bewust van recente berichtgeving omtrent de rol die gedwongen arbeid en zelfs slavernij speelt in de productie van Lithium-ion batterijen in Xinjiang? En dat o.a. de VS en de EU⁷ dergelijke producten beperken of aan het beperken zijn maar dat veel producenten van EV's zoals Tesla, Mercedes en Ford toch grote moeite hebben te garanderen dat zulke praktijken geen onderdeel van hun waardeketen zijn?⁸
11. Is het College zich bewust dat de batterijpartner van Yutong: Contemporary Amperex Technology Co., Limited (CATL), volgens onderzoek van de Washington Post en de Amerikaanse regering een groot deel van hun grondstoffen en componenten uit Xinjiang halen?⁹
12. Heeft het College gesprekken met Keolis gevoerd over de garanties die Yutong Bus kan geven dat de componenten en grondstoffen welke zij gebruiken niet afkomstig zijn uit Xinjiang?
13. Heeft een vergelijkbare impact assessment plaatsgevonden met betrekking tot de delving van grondstoffen in ontwikkelingslanden? (Zoals kobalt in de Democratische Republiek Congo)

Aanbestedingsregels & Parallelen bij andere vervoersautoriteiten

14. Klopt het dat in ons Programma van Eisen bij het materieel overwegingen van circulariteit wel expliciet zijn opgenomen, maar mensenrechten niet? Zonee, welke ruimte bieden onze afspraken om hierover het gesprek aan te gaan?
15. Zijn er Europese of landelijke aanbestedingsregels welke kaders geven om mensenrechten en het belang van nationale veiligheid mee te wegen in hoe wat de Provincie als concessieverlener mag verlangen van haar concessiehouder?
16. Hoe gaan andere OV-autoriteiten (zoals de provincie Zuid-Holland waar ook bussen van dezelfde producent in gebruik zullen worden genomen) om met dergelijke zorgen?

⁶ <https://unece.org/transport/documents/2021/03/standards/un-regulation-no-155-cyber-security-and-cyber-security>

⁷ <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20240419IPR20551/products-made-with-forced-labour-to-be-banned-from-eu-single-market>

⁸ <https://qz.com/catl-gotion-ev-batteries-china-tesla-ford-salve-labor-1851525701>

⁹ <https://www.washingtonpost.com/business/interactive/2023/electric-vehicles-forced-labor-china/>

17. Hoe duidt het College de rol en verantwoordelijkheid van de Provincie Utrecht in deze? Is zij het met ons eens dat morele perfectie in dit complexe vraagstuk onmogelijk is en onze invloed beperkt is, maar dat onze morele plicht desalniettemin is om deze beperkte invloed aan te wenden op meer transparantie in de productieketen en de omstandigheden waaronder onderdelen van onze U-OV bussen worden geproduceerd?
Is zij in staat en bereid deze verantwoordelijkheid te nemen?

Wij zien uw antwoorden met belangstelling tegemoet, bij voorbaat dank.

Indiener(s)

Naam

Ronnie Hossain

Fractie

VVD